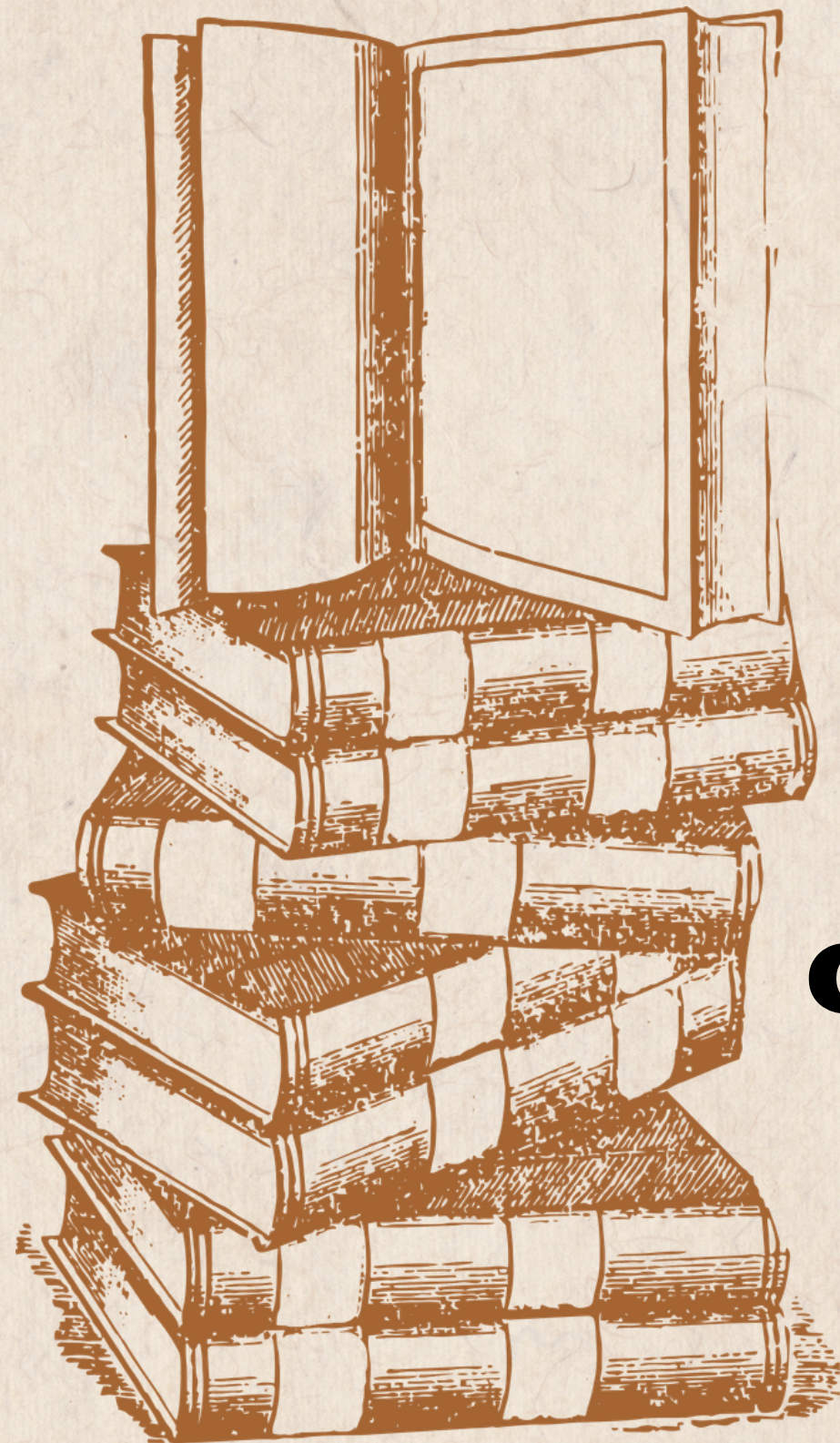

BADIIY ASARDA SHAKL VA MAZMUN TUSHUNCHASI

O'zbek tili va adabiyoti 23_26 guruh Ismoilova Sevinch

Badiiy adabiyot bu

**voqelikni so'z yordamida
obrazlar orqali aks ettiruvchi
san'at turidir.**

• • :

- **Mazmun (Content) – asarning ichki mohiyati. Unda aks etgan hayotiy voqelik, yozuvchi ilgari surgan g'oya, falsafiy mushohada va ijtimoiy muammolar jamlanmasi.**
- **Shakl (Form) – mazmunning tashqi moddiy-estetik qobig'i. Mazmunni kitobxonga chiroyli, tushunarli va ta'sirli qilib yetkazib beruvchi vositalar tizimi.**
- **Eslatma: Mazmun – asarning ruhi, shakl esa uning tanasidir.**

• **Asar mazmunini nimalar tashkil etadi?**

- **♦ Mavzu (Tema): Asar asosiga qo'yilgan hayot lavhasi (masalan: urush, muhabbat, tarixiy voqea).**
- **♦ G'oya: Yozuvchining mavzu orqali aytmoqchi bo'lgan bosh xulosasi va maqsadi.**
- **♦ Konflikt: Qahramonlar yoki qarashlar o'rtasidagi badiiy to'qnashuv.**
- **♦ Problem (Muammo): Asarda yechimi izlanayotgan ijtimoiy-ma'naviy masala**

Asar shaklini nimalar tashkil etadi?

- ◆ **Badiiy til (Nutq): Tasvir vositalari (tashbeh, istiora, epitet) va qahramonlar tili.**
- ◆ **Kompozitsiya: Asar qismlarining (bob, prolog, epilog) o'zaro joylashish tartibi.**
- ◆ **Syujet tizimi: Voqealar rivoji (ekspozitsiya, tugun, kulminatsiya, yechim)**

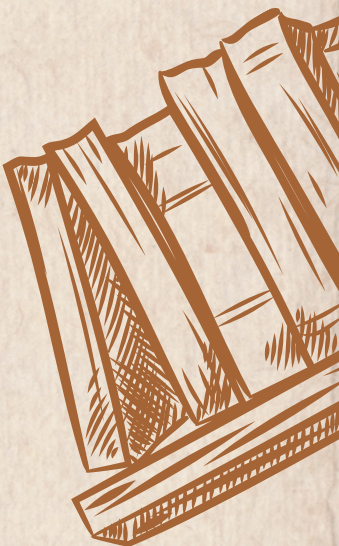
Dialektik aloqa: Kim yetakchi?

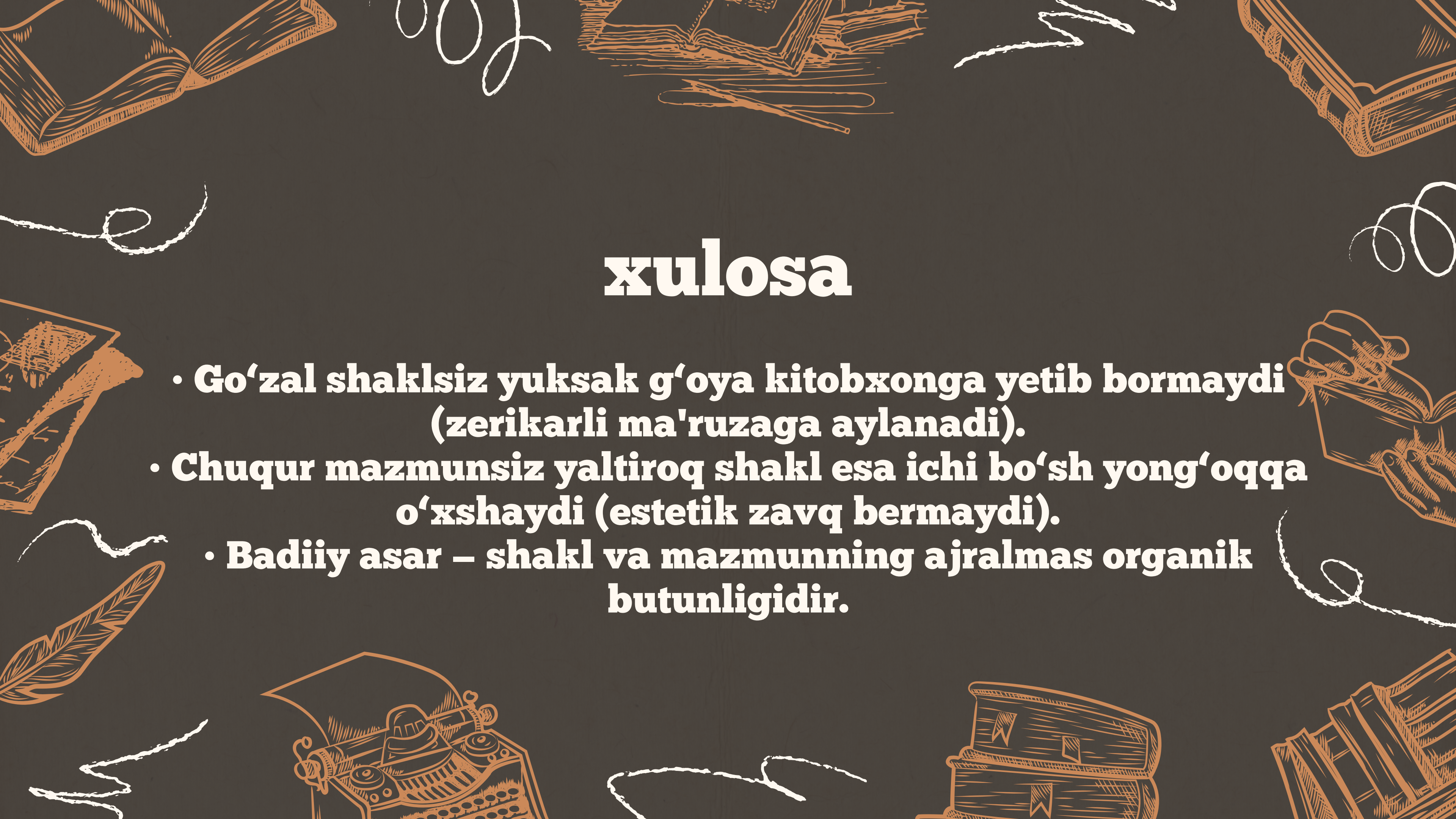

- **Asarda mazmun doimo yetakchi va harakatchan hisoblanadi. Jamiyat o'zgargani sayin yangi mazmun paydo bo'ladi.**
- **Shakl nisbatan barqaror (konservativ) bo'ladi, lekin u yangi mazmunni ifodalash uchun o'zgarishga majbur.**
- **Misol: O'zbek adabiyotida jadidchilik davrida yangi ijtimoiy g'oyalar (mazmun) paydo bo'lgach, an'anaviy g'azal shakli o'rniga realistik roman va hikoya janrlari (shakl) kirib keldi.**

• **Muvozanatning buzilishi**

- **✗ Formalizm: Asarning g'oyasi va ma'nosini chetga surib, faqat shaklgo'ylik, qofiyabozlik yoki so'z o'yinlariga berilish.**
 - **✗ Vulgar sotsiologizm: Asarning badiiy go'zalligi, tili va jozibasini inkor etib, unga faqat quruq siyosiy-g'oyaviy qurol sifatida qarash.**
- **✓ Haqiqiy san'at: Shakl va mazmunning mukammal sintezidan tug'iladi.**

xulosa

- **Go'zal shaklsiz yuksak g'oya kitobxonga yetib bormaydi (zerikarli ma'ruzaga aylanadi).**
- **Chuqur mazmunsiz yaltiroq shakl esa ichi bo'sh yong'oqqa o'xshaydi (estetik zavq bermaydi).**
- **Badiiy asar – shakl va mazmunning ajralmas organik butunligidir.**

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT

